

Braziliaanse vakbondsleden in Zuid-Korea

"Wij staan voor dezelfde strijd"

"We waren volkomen verrast dat aan de andere kant van de wereld, in Zuid-Korea, precies dezelfde ontwikkeling gaande is als bij ons in Brazilië een jaar of tien geleden. Een vergelijkbare, massieve onderdrukking. Een korrupte vakbeweging, volledig onder controle van de staat. Ellendige arbeidsomstandigheden. Een onmogelijke situatie, waarbij het water tot aan de nek van de arbeiders staat. Maar wat heel belangrijk is, ook arbeiders die zoeken naar een vrije en onafhankelijke organisatievorm. Wij zijn door een zelfde fase heen gegaan, toen we in 1978/1979 moesten breken met de militaire diktatuur en moesten knokken voor een nieuwe vakbeweging."

Aan het woord is *Heguiberto Delta Bellanavarro*, bijnaam Guiba, net terug van een twaalfdaags bezoek aan Zuid-Korea. Met *Joao Ferreira Passos*, bijnaam Bagapo, was hij een paar dagen in Amsterdam op doorreis naar huis in Sao Bernardo, een satellietstad van Sao Paulo en tevens de autohoofdstad van Latijns Amerika. Zij waren vlak na de Olympische Spelen in Zuid-Korea, bezochten bedrijven en namen deel aan een conferentie. Samen met een groep vakbondsmensen uit verschillende sectoren - auto-industrie, chemie, gezondheidszorg, horeka - en uit landen als de Verenigde Staten, Nieuw-Zeeland, Australië, Pakistan, India, de Filippijnen, Taiwan, Groot-Brittannië en de Bondsrepubliek Duitsland. Guiba is vice-voorzitter van de metaalbond in Sao Bernardo; 75.000 leden en aangesloten bij de CUT - Central Unica dos Trabalhadores, Eenheids Arbeiders Centrale. De CUT heeft 12 miljoen leden, de nationale metaalbond 900.000. Guiba heeft jaren lang bij Ford gewerkt. Bagapo werkt bij Ford en is één van de coördinatoren van de fabriekskommissie in de grootste Ford-fabriek van Brazilië.

CUT

Guiba - Na veel stakingen en andere bedrijfsakties eind zeventiger en begin tachtiger jaren hebben we toegewerkt naar de oprichting van de CUT op 28 augustus 1983. Ons allereerste doel was het doorbreken van de bestaande vakbondsstructuren, die fascisties geïnspireerd zijn en dateren van 1934. De CUT is een progressieve vakcentrale, zonder burokratie en gebaseerd op basisdemocratie, met veel internationale contacten. De nadruk ligt op horizontale organisatie. De CUT, als vakcentrale, heeft departementen, zeg maar afdelingen, die uit de verschillende bonden bestaan. Op landelijk nivo, en verder op het nivo van de deelstaat, regio en stad. Onze verticale structuur is een praktische samenwerkingsvorm, gericht op coördinatie. De vakbondsorganisatie is per sektor en per stad. Elke stad heeft zijn metaal-

bond, chemiebond, bond voor bankbedienden, enzovoort. De nationale bonden brengen die lokale bonden bijeen en verzorgen de coördinatie, van nationaal - via de deelstaat - naar regionaal nivo. Zo komen bijvoorbeeld alle metaalbonden uit de omgeving van Sao Paulo regelmatig bij elkaar om de eisen op elkaar af te stemmen. Deze structuur loopt door naar het bedrijfsnivo en is daar verbonden aan de fabriekskommissies. Door deze opbouw is het 'apparaat' van de nationale bonden klein, de nationale metaalbond bijvoorbeeld houdt kantoor in een kamertje van vier bij vier. De CUT is niet officieel erkend. De Braziliaanse wetgeving verbiedt horizontale organisatie. De erkende vakbeweging is puur verticaal georganiseerd en wordt gecontroleerd door het Ministerie van Arbeid. Maar de CUT vormt een politieke macht, waar overheid en ondernemers niet omheen kunnen. De kracht ligt aan de basis via de fabriekskommissies.

Fabriekskommissies

Bagapo - De fabriekskommissie op een bedrijf wordt gekozen door alle arbeiders. Het is een nieuw orgaan, dat in 1978 voor het eerst werd opgeëist binnen de bestaande bond in Sao Bernardo. Na een aantal jaren van stakingen en harde strijd werd de eerste in 1981 geïnstalleerd bij Ford. In 16 grote ondernemingen in Sao Bernardo bestaan nu fabriekskommissies. Ze zijn gericht op organisatie en politisering van de arbeiders en controleren continu de akkoorden die tussen de vakbond en ondernemer zijn afgesloten, met name de loonafspraken. Ze onderhandelen direct met de ondernemer over het arbeidstempo, rigide discipline-maatregelen van chefs, overuren, ongewenste intimiteiten, kollektieve vakanties, enzovoort. De fabriekskommissies zijn geen overlegorgaan, maar kaarten problemen direct aan bij de directie.

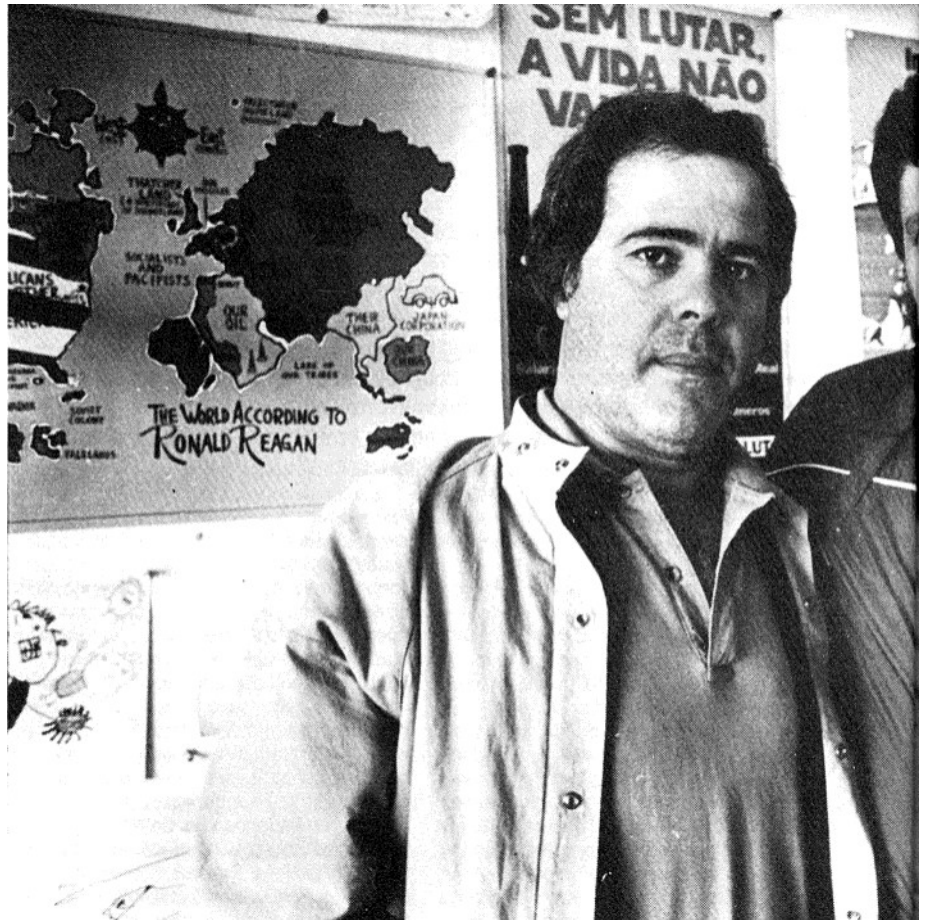
CUT en fabriekskommissies

Bagapo - De CUT is de enige vakcentrale, die de fabriekskommissies promoot. Ze zijn autonoom, maar in de praktijk zijn er via onze leden informele banden met de CUT. Op basis van de informatie uit de fabriekskommissies formuleert de CUT haar eisen. Ze zijn de voorpost, de basisorganisatie, waarmee de erkende vakbeweging wordt afgebroken en de CUT zich versterkt. De officiële bonden zijn bang om via de fabriekskommissies hun positie

kwijt te raken. En terecht, want de commissies hebben bij de arbeiders veel meer vertrouwen dan de bonden. *Guiba* - Dit betekent dat de fabriekscommissies voortdurend inzet van strijd zijn. Door de arbeidswetgeving worden ze namelijk niet erkend. Hun enige erkenning is de kracht binnen de onderneming. Op basis daarvan wordt tussen de CUT en de directie een overeenkomst afgesloten over het bestaan van een fabriekscommissie en een bescherming van de leden gedurende de twee jaar van hun mandaat en één jaar daarna. Als de directie zich machtig genoeg acht, gooit ze de leden eruit. *Bagago* - Augustus 1986 zijn bij Ford, na een staking, de 26 leden van een fabriekscommissie geschorst. Ik was er één van. We werden niet ontslagen, konden dus geen ander werk zoeken en kregen geen geld van Ford. De CUT en bonden in onder andere Groot-Brittannië en West-Duitsland betaalden ons. Tegen ons werd een proces aangespannen wegens 'ondermijning van de productie'. Na 19 maanden was ik de enige die opnieuw aangenomen werd na een nieuwe staking van 7 dagen. November van dit jaar moet Ford nieuwe verkiezingen toestaan.

De CUT stelt ook politieke eisen

Guiba - De CUT is niet alleen in voortdurende strijd gewikkeld met de ondernemers, maar ook met de officiële vakbeweging en de overheid. Die twee spannen overigens in alles samen. Zoals bekend, bevindt Brazilië zich in een diepe economische crisis. De totale buitenlandse schuld bedraagt 120 miljard dollar, met een jaarlijkse renteverplichting van ongeveer 13 miljard. Per dag neemt op dit moment de inflatie met 1 procent toe en de koopkracht is in de periode 1980-1987 met tientallen procenten gedaald. De werkloosheid kan alleen maar geschat worden, tussen de 15 en 50 procent, het gemiddelde uurloon ligt onder de 2 dollar. Gelijkertijd maakt ons land een ingrijpend proces van herstructurering door met een grote nadruk op industrialisatie. In oktober 1988 is er een nieuwe grondwet afgekondigd, onder het motto "Brazilië wordt een nieuw land". De CUT heeft breed gemobiliseerd tegen die grondwet, omdat de invloed van de bevolking gering was. Ze heeft grote marsen en manifestaties georganiseerd, autowegen bezet en posters opgehangen van de afgevaardigden die de grondwet aan het maken waren. Op die posters stonden hun telefoonnummers, zodat de mensen de afgevaardigden konden bellen om te zeggen wat zij wilden. De belangrijkste eisen van de CUT waren: recht op zwangerschapsverlof van 120 dagen - verkorting werkweek tot 40 uur - herverdeling van de grond - meer autonomie voor de gemeenten - autonomie van vakbondsorganisatie, zodat mensen zelf kunnen uitmaken wat voor vakbeweging ze

Heguiberta Della Benavarro en Joao Ferreira Passos (volgende pagina) - foto Anne Vaillant

willen. De CUT werkt dus niet alleen met directe eisen op het bedrijf, maar ook op een breder politiek vlak.

Sociaal Pakt

Bagago - In dat 'nieuwe Brazilië' past ook een sociaal pakt. Ook daarover liggen we zwaar in de clinch met de officiële vakbeweging, die met de overheid en ondernemers zo'n centraal akkoord wil afsluiten. Zo is er in 1985 een aantal sociaal-economische plannen gekomen, waarin onder andere de lonen en prijzen bevroren zouden worden. En zoals dat dan gaat, werden alleen de lonen bevroren. Het sociaal pakt is een reactie op de kracht van de CUT. We worden er dan ook buiten gehouden. De CUT is er tegen en komt steeds met eigen voorstellen. Bijvoorbeeld de harmonisering van de eisen per sektor. Dat is misschien voor Europa niet zo nieuw, maar in Brazilië zou dat een doorbraak zijn. In 1985 is voor het eerst de ondernemersorganisatie in de metaal zo onder druk gezet, dat ze een akkoord moest afsluiten met 10 metaalbonden uit de deelstaat Sao Paulo. De CUT is een sterk groeiende, strijdbare vakbeweging.

Zuid-Korea, wereldkampioen

Guiba - Het bezoek aan Zuid-Korea heeft veel indruk op ons gemaakt. We

zijn geschrokken van de woonomstandigheden, lage lonen, grote werkloosheid en de gezamenlijke onderdrukking van overheid en ondernemers. De cultuur en gewoonten zijn compleet anders, maar er was een opvallende wederzijdse herkenning. Onze inzichten in met name het functioneren van de multinationals - in Zuid-Korea, Brazilië en andere derde wereldlanden - is verrijkt.

Bagago - We hebben bij onze bedrijfsbezoeken heel direct de zeer slechte arbeidsomstandigheden gezien. Brazilië is jarenlang wereldkampioen geweest in het aantal arbeidsongelukken, maar die titel zijn we nu kwijt aan Zuid-Korea. We zijn in een bedrijf geweest waar zware machines gemaakt werden. Het was daar hardstikke donker en levensgevaarlijk. Bovendien zijn er verschrikkelijk lange werkdagen, 12 en soms 16 uur per dag, 6 dagen per week; mannen, vrouwen en kinderen vanaf 13 jaar. In een textielbedrijf, waar alléén vrouwen werkten - veel heel jonge vrouwen van 15 à 16 jaar - werd gewerkt van zeven uur 's morgens tot half zes 's middags. Daarna gingen de meisjes naar de bijscholing tot half twaalf 's avonds en vervolgens weer naar de fabriek tot half twee 's nachts. De volgende dag begon weer om zeven uur in de ochtend.

Overeenkomst op de middenstip

Guiba - In Pusan, een havenstad dicht bij Japan, zijn we ontvangen door de havenarbeidersbond. Daar zijn we continu gevolgd door de veiligheidspolitie. De voorzitter van de bond had een telefoontje gehad, waarin hem verteld werd dat het niet verstandig was met een groep buitenlanders een aantal bedrijven langs te gaan. Hij vroeg ons of we door wilden gaan met het programma, wat hem betreft was het geen probleem.

Het ging door en onder de ogen van de veiligheidspolitie kwamen we bij een textielbedrijf dat door een groep van 100 vrouwen bezet was. Daar, en in Incheon, de satellietstad van Seoul, leerden we de tactiek van de ondernemers kennen. Het afgelopen jaar zijn er namelijk tijdens een golf van stakingen overal nieuwe bonden opgericht. De reactie van de eigenaren is nu bij een staking: bedrijf sluiten en machines eruit. Met de bedoeling na een maand de zaak weer open te gooien, maar dan zonder degenen die gestaakt hebben. De arbeiders en arbeidsters gaan nu bij een bedrijfssluiting direkt over tot een bezetting. Dat is een hele lange strijd, waarin de stakingen en bezettingen steeds langer duren. Een uitputtingslag, waarbij de vastberadenheid van onze kameraden fantasties is.

Bagago - Binnen alle grote ondernemingen is er op 100 arbeiders één interne veiligheidsagent. Permanente controle dus. Deze zet zich door in de privéesituatie. De woonblokken zijn van de ondernemer en staan tegenover de fabriek. In elk woonblok één agent. Geen tijdsverlies voor transport en alles wordt in de gaten gehouden. De straat is ook van de fabrikseigenaar, een geluidswagen bij een aktie laat hij er niet door.

Toch zijn er voortdurend akties. Bijvoorbeeld in Ulsan, een stad in het zuiden, die gedomineerd wordt door Hyundai met 12 gigantiese bedrijven met in totaal 75.000 arbeiders. Onder andere scheepswerven en auto-industrie. Daar is vorig jaar zomer de grote uitbarsting begonnen, die het hele land overspoeld heeft. Als eerste doel stelden de arbeiders de afbraak van de officiële vakbondsfederatie, die met de overheid samenwerkt, niets voor de arbeiders doet en de opbouw van eigen organen tegenwerkt. Verder eisten ze een algehele verbetering van de arbeidsvoorwaarden en erkenning van hun nieuwe vakbond op het niveau van het concern en niet alleen per fabriek. Ze organiseerden een mars van 60 kilometer naar het stedelijk stadion, waaraan 100.000 mensen deelnamen. Aan het slot van hun manifestatie in het stadion landde een helikopter met de Minister van Arbeid en een vertegenwoordiging van Hyundai. Ter plekke werd een overeenkomst gesloten, waarvan de erkenning van de bond een belangrijk onderdeel was.

Internationaal netwerk

Guiba - Naast de opkomende bonden zijn de studenten in Zuid-Korea aktief. Twee verzetsbewegingen, die nog gescheiden opereren. Ze beïnvloeden elkaar wel. De anti-imperialistische strijd en de hereniging met Noord-Korea krijgen langzamerhand ook ingang bij de jonge vakbeweging, die inmiddels 4.000 onafhankelijke bedrijfsbonden kent.

Eén van de grote problemen is dat het land, wat de nieuwsvoorziening betreft, hermeties is afgesloten van de buitenwereld. De staatscontrole is volledig. Verder zorgt het televisiestation van de Amerikaanse strijdkrachten voor een voortdurende stroom van inkomplete informatie.

De konferentie was dan ook van historische betekenis. In eerste instantie waren we alleen maar buitenlanders en dat zijn Yankees, die ze haten als de pest. We hebben door ervaringen uit te wisselen duidelijk kunnen maken dat we kollegaas zijn, kameraden, die voor dezelfde strijd staan. Ook bij ons is de politie drie maal binnengevallen, nam alle papieren in beslag, ontzegde ons de verdere toegang en zette een stro-

man neer. Ook wij staan tegenover het gezamenlijk front van overheid, ondernemers en officiële vakbeweging. Over onze strijd van de afgelopen tien jaar hebben we veel kunnen vertellen. Met name over vakbondswerk op concernniveau en hoger. En wat heel belangrijk is, er is een goed plan gemaakt voor permanente uitwisseling van informatie over vakbondsofbouw, managementstrategieën en over de multinationale bourgeoisie.

Hans Boot

(met hartelijke dank aan Jeroen Peijnenburg, voor het tolken)